

КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО АНАЛІЗУ ТА ОЦІНКИ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДУВАННЯ

© 2015 МАНДЗИНОВСЬКА Х. О.

УДК 360.015.002

Мандзиновська Х. О. Комплексний підхід до аналізу та оцінки фінансово-економічної діяльності підприємств машинобудування

Мета даної статті полягає в дослідженні сучасного стану підприємств машинобудівної галузі на основі даних Державної служби статистики України за 2009 – 2014 рр. Розглянуто основні фінансові показники діяльності машинобудівних підприємств, а саме: фінансовий результат до оподаткування; частку прибуткових підприємств і підприємств, що зазнали збитку; сума збитку та прибутку, а також рентабельність операційної діяльності. Визначено, яке місце займає машинобудування у промисловості країни загалом. Виконано аналіз обсягу та структури виробництва й реалізації продукції даної галузі. Проаналізовано індекси промислової продукції машинобудування за видами діяльності у відсотках до попереднього року. Визначено кількість інноваційно активних підприємств за аналізований період. У результаті дослідження було виділено основні тенденції розвитку машинобудування в Україні, виявлено проблеми та загрози, з якими стикаються вітчизняні машинобудівні підприємства, що, у свою чергу, уповільнюють або унеможливають їх подальший розвиток, та окреслено подальші перспективи розвитку вітчизняного машинобудівного комплексу. Перспектива подальших досліджень у даному напрямі повинна будуватися на підборі ефективних методів управління машинобудівними підприємствами з метою закріплення позицій та підвищення конкурентоспроможності даної галузі.

Ключові слова: машинобудування, обсяг реалізації продукції, індекс промисловості, рентабельність.

Рис.: 3. **Табл.:** 4. **Бібл.:** 15.

Мандзиновська Христина Орестівна – аспірантка, кафедра фінансово-економічної безпеки, обліку і аудиту, Українська академія друкарства (вул. Підголюско, 19, Львів, 79020, Україна)

E-mail: manzel@meta.ua

УДК 360.015.002

UDC 360.015.002

Мандзиновская К. О. Комплексный подход к анализу и оценке финансово-экономической деятельности предприятий машиностроения

Mandzinovska K. O. Integrated Approach to the Analysis and Evaluation of Financial and Economic Activity of Machine-Building Enterprises

Цель данной статьи заключается в исследовании современного состояния предприятий машиностроительной отрасли на основе данных Государственной службы статистики Украины за 2009 – 2014 гг. Рассмотрены основные финансовые показатели деятельности машиностроительных предприятий, а именно: финансовый результат до налогообложения; доля прибыльных предприятий и предприятий, понесших ущерб; сумма ущерба и прибыли, а также рентабельность операционной деятельности. Определено место, которое занимает машиностроение в промышленности страны в целом. Выполнен анализ объема и структуры производства и реализации продукции данной отрасли. Проанализированы индексы промышленной продукции машиностроения по видам деятельности в процентах к предыдущему году. Определено количество инновационно активных предприятий за анализируемый период. В результате исследования были выделены основные тенденции развития машиностроения в Украине, выявлены проблемы и угрозы, с которыми сталкиваются отечественные машиностроительные предприятия, которые, в свою очередь, замедляют или делают невозможным их дальнейшее развитие, и намечены дальнейшие перспективы развития отечественного машиностроительного комплекса. Перспектива дальнейших исследований в данном направлении должна строиться на подборе эффективных методов управления машиностроительными предприятиями с целью закреплени позиций и повышения конкурентоспособности данной отрасли.

This article is aimed at studying the contemporary situation of the enterprises of machine-building industry based on data of State statistics service of Ukraine for 2009-2014. The main financial indicators of activity of the machine-building enterprises have been considered, namely: financial result before taxation; proportion of profitable enterprises and enterprises, which suffered losses; amount of losses and profits, as well as profitability of operations. The place of the machine-building sector within the country's industry in the whole has been determined. An analysis of the volume and structure of production and sales of products in terms of the industry has been conducted. The industry indexes related to the machine-building products have been analyzed by the activity types in per cent to the previous year. The number of innovatively active enterprises for the analyzed period has been defined. The study resulted in highlighting the major trends of machine-building industry development in Ukraine, also the problems and threats faced by the domestic machine-building enterprises have been identified, which, in turn, slow down or preclude the further development, the further prospects of development for the domestic machine-building complex has been outlined. The prospect of further research in this area should be based on the selection of methods for managing the machine-building enterprises in order to consolidate their positions and improve the competitiveness of the industry.

Ключевые слова: машиностроение, объем реализации продукции, индекс промышленности, рентабельность.

Key words: machine-building, sales volume, industry index, profitability.

Рис.: 3. **Табл.:** 4. **Библ.:** 15.

Рис.: 3. **Табл.:** 4. **Библ.:** 15.

Мандзиновская Кристина Орестовна – аспирантка, кафедра финансово-экономической безопасности, учета и аудита, Украинская академия печати (ул. Подголюско, 19, Львов, 79020, Украина)

Mandzinovska Khrystyna O. – Postgraduate Student, Department of Financial and Economic Security, Accounting and Auditing, Ukrainian Academy of Printing (vul. Pidgolosko, 19, Lviv, 79020, Ukraine)

E-mail: manzel@meta.ua

Машинобудування є комплексною галуззю, яка базується на використанні здобутків і досягнень практично всіх галузей, воно є основою промисловості й відіграє вирішальну роль у реалізації досягнень науково-технічного прогресу в усіх сферах господарства, однак у сучасних реаліях його поточ-

ний стан можна охарактеризувати як неоднозначний, оскільки спостерігається спад виробництва.

Машинобудівний комплекс України потребує особливої уваги, адже рівень прогресу машинобудування як основи реального сектора сьогодні фактично визначає місце країни у світовому співтоваристві, є індикатором

її економічного піднесення та стимулює розвиток національної економіки.

Саме тому на сучасному етапі розвитку економіки України актуальності набуває постійний моніторинг фінансово-економічної діяльності машинобудівних підприємств – їх стану, особливостей господарювання, проблем та перспектив розвитку.

Дослідження динаміки фінансово-економічного стану та перспектив розвитку машинобудівної галузі надалі залишається дискусійним серед сучасних науковців. В Україні фінансово-економічний стан і тенденції розвитку машинобудівних підприємств досліджували такі науковці: Т. Васишин [2], В. Панченко [7], Р. Побережний [8], Н. Тарасова, А. Клименко, В. Ємельянов [9], А. Черномазюк, В. Стадник [14] та інші. Однак, незважаючи на значний науковий доробок, дане питання потребує більш детального дослідження та висвітлення невирішених досі проблем, зокрема, проблем і перспектив розвитку галузі на основі аналізу фінансово-економічної діяльності промислових і машинобудівних підприємств України.

Мета даної публікації полягає в аналізі основних фінансово-економічних показників машинобудівної галузі; здійсненні порівняльної оцінки діяльності промислових і машинобудівних підприємств за 2009 – 2014 рр.; визначенні загальної тенденції, проблем і перспектив розвитку машинобудування в Україні.

Складні умови, в яких опинився машинобудівний комплекс України, перш за все, стали наслідками поєднання світової фінансової кризи та внутрішніх проблем у зв'язку з воєнними діями на сході країни. Машинобудування України, на відміну від інших держав світу, базується на технологіях, що залишилися з часів Радянського Союзу, що знижує її конкурентоспроможність на світовому ринку.

У цій галузі у широких масштабах продовжують використовуватися характерні для радянської економіки витратні технології, що веде до зростання ресурсомісткості її продукції та перешкоджає скороченню витрат та випуску інноваційної продукції в інших галузях економіки [1].

Машинобудування, як і вся українська економіка, потребує поєднання управлінського досвіду минулого з найновітнішими надбаннями у сфері менеджменту та науково-дослідних досягнень [1, с. 24].

Для того, щоб визначити можливі шляхи покращення ситуації, у першу чергу важливо зробити аналіз фінансово-економічної діяльності стану підприємств машинобудування.

Щодо машинобудування, то ця галузь займає лише п'яте місце у складі промисловості України за обсягом реалізованої промислової продукції (10,2% від загального обсягу), поступаючись постачанню електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря (24,5%), харчовій промисловості (18,3%), металургійній промисловості (16%) і добувній промисловості (10,4%). Дані наведено за розрахунками з *табл. 1*.

Машинобудування є багатогалузевим комплексом, який складається з:

- ✦ *виробництва машин і устаткування* – в яке входить механічне устаткування, машини і устаткування загального призначення, для сільського та лісового господарства, верстати, інші машини та устаткування спеціального призначення, побутові прилади;
- ✦ *електричного, електронного і оптичного устаткування* – офісне устаткування та ЕОМ, електричні машини та устаткування, апаратура для радіо, телебачення та зв'язку, медична техніка, вимірювальні засоби, оптична техніка та устаткування тощо;
- ✦ *транспортного устаткування* – автомобілі, причепи, мотоцикли, інші транспортні засоби, залізничний рухомий склад, літаючі апарати, будівання та ремонт суден тощо [5, с. 158].

Аналізуючи машинобудівну промисловість на основі статистичних даних за 2009 – 2013 рр. за даними Державної служби статистики України [10, 11], розглянемо основні фінансові показники діяльності промислових і машинобудівних підприємств.

Динаміку фінансових результатів діяльності промислових і машинобудівних підприємств наведено в *табл. 2*.

Проведений аналіз промисловості та, зокрема, машинобудування показав, що у 2009 р. спостерігається найменше значення показника «Фінансовий результат до оподаткування» у розмірі 1974,8 млн грн. З 2010 р. до 2011 р. прослідковується поступове покращення динаміки даного показника до 15081,2 млн грн. Слід наголосити, що значну роль у збільшенні кількості збиткових підприємств промисловості зіграло зростання кредиторської та дебіторської заборгованостей.

Таблиця 1

Обсяги реалізованої промислової продукції за основними галузями промисловості (млн грн)

№ з/п	Вид промислової діяльності	2013 р.	
		Млн грн	У % до підсумку
1	Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря	342352,8	25,3
2	Виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів	261783,7	19,3
3	Металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів	208225,4	15,4
4	Добувна промисловість і розроблення кар'єрів	154615,9	11,4
5	Машинобудування	117301,9	8,7
6	Промисловість	1354130,1	100

Джерело: складено автором за [6].

Фінансові результати діяльності підприємств машинобудівної галузі України за 2009 – 2013 рр. (млн грн)

Показник	Рік				
	2009	2010	2011	2012	2013
Фінансовий результат до оподаткування, млн грн					
Промисловість	-4760,7	31579,6	58892,4	20924,6	13698,3
Машинобудування	1974,8	7172,8	15081,2	13610,5	5526,9
Чистий прибуток/збиток					
Промисловість	-14192,5	11889,6	32229,9	2592,4	-4181,1
Машинобудування	37,8	4235,5	10777,9	9268,8	2768,6
Підприємства, що отримали прибуток, у % до загальної кількості підприємств					
Промисловість	59,7	59,2	62,6	62	63,3
Машинобудування	60,7	62,4	67,7	66,1	65,2
Сума прибутку, млн грн					
Промисловість	43697,4	69269,5	107006,8	84402,8	81336,9
Машинобудування	8359,7	10810,1	18299,9	16311,1	9597,8
Підприємства, які зазнали збитку, у % до загальної кількості підприємств					
Промисловість	40,3	40,8	37,4	38	36,7
Машинобудування	39,3	37,6	32,3	33,9	34,8
Сума збитку, млн грн					
Промисловість	48458,1	37689,9	48114,4	65478,2	67638,6
Машинобудування	6384,9	3637,3	3218,7	2700,6	4070,9

Джерело: складено автором за [13, 15].

Рентабельність підприємств є одним із найважливіших показників оцінювання ефективності функціонування підприємств будь-якої сфери діяльності. З метою оцінювання рівня прибутковості підприємств машинобудівної промисловості на рис. 1 представлено динаміку показника рентабельності операційної діяльності підприємств досліджуваної галузі [2].

Аналізуючи рис. 1, можна сказати, що рівень рентабельності машинобудівних підприємств протягом 2009 – 2012 рр. стабільно зростав, а потім стрімко падав.

На думку автора, такий різкий спад рентабельності машинобудування в Україні пов'язаний з нестабільною фінансово-економічною ситуацією та воєнними подіями на сході України, оскільки значна частка машинобудівних підприємств, як свідчить статистика, зосереджено саме на сході.

Однією з найважливіших проблем сучасності залишається реалізація виготовленої продукції підприємств машинобудування. Отже, розглянемо обсяги реалізації продукції даної галузі (табл. 3).

На думку автора, невідповідність національної продукції вимогам світового ринку є однією з основних причин зниження обсягів реалізації продукції українських машинобудівних підприємств.

Аналіз діяльності машинобудівних підприємств за 2013 – 2014 рр. свідчить про зниження обсягів реалізації продукції порівняно з попередніми роками і складає 7,9%. Проте у розвинених країнах цей показник складає 25 – 45%. Це є негативною тенденцією, що свідчить про зниження значення машинобудівної галузі в економіці країни.

За результатами виконаних досліджень у 2010 – 2014 рр. можна стверджувати, що індекси обсягів про-

Рис. 1. Динаміка зміни рентабельності машинобудування України за 2009 – 2014 рр., % [10, 12]

Обсяг реалізованої промислової продукції за видами діяльності

Вид діяльності	2010 р.		2011 р.		2012 р.		2013 р.		Січень – листопад 2014 р.	
	Обсяг реалізованої продукції (млн грн)	% до всієї реалізованої продукції	Обсяг реалізованої продукції (млн грн)	% до всієї реалізованої продукції	Обсяг реалізованої продукції (млн грн)	% до всієї реалізованої продукції	Обсяг реалізованої продукції (млн грн)	% до всієї реалізованої продукції	Обсяг реалізованої продукції (млн грн)	% до всієї реалізованої продукції
Промисловість	1065108,2	100	1329256,3	100	1400680,2	100	1354130,1	100	1066769,4	100
Машинобудування	99270,5	9,3	133469,8	10,0	143533,1	10,2	117301,9	8,7	83534,3	7,9

Джерело: складено автором за [6].

мислової продукції для машинобудування мали максимальне значення за періоди: 2010 р. (136,1%), 2011 р. (117,2%) (рис. 2). Найменше значення показника характерне для 2014 р., де індекс становив лише 78,7%, що насамперед зумовлено, як зазначалося раніше, нестабільною фінансово-економічною ситуацією в країні.

Слід наголосити, що в сучасних реаліях машинобудівні підприємства приділяють велику увагу технічному переозброєнню виробництва та підготовці випуску інноваційної, конкурентоспроможної продукції, оскільки розвиток науково-технічної діяльності є запорукою ефективної діяльності та покращення фінансово-економічного стану будь-якої галузі, у тому числі й машинобудівної.

Аналіз кількості інноваційно активних машинобудівних підприємств свідчить, що, протягом 2009 – 2012 років їх кількість поступово збільшувалася, що є наслідком інноваційного розвитку галузі, але внаслідок впливу кризових явищ та відсутності належної інноваційної підтримки з боку держави у 2013 р. ситуація погіршилась, і кількість інноваційно активних підприємств значно зменшилась (рис. 3).

У цілому варто відзначити, що за аналізований період найважчими для промисловості в цілому і для машинобудування зокрема були 2009 р. та 2013 – 2014 рр. Саме за цей період спостерігається тенденція зниження практично всіх показників діяльності, що суттєво відки-

нуло галузь у розвитку назад. На підставі узагальнення результатів фінансово-економічної діяльності підприємств машинобудівного комплексу України було виділено основні тенденції, проблеми та перспективи розвитку машинобудування, що відображено в табл. 4.

Машинобудування є ключовою галуззю економіки України, практично «серцевиною» більшості галузей промисловості, тому її розвиток є дуже важливим. Однак, як бачимо з табл. 4, машинобудівна галузь України перебуває в скрутному становищі через наявність цілої низки проблем, що гальмують її розвиток.

ВИСНОВКИ

За результатами науково-фахової статті нами проаналізовано фінансово-економічний стан та окреслено ключові проблеми вітчизняного машинобудівного комплексу за період 2010 – 2014 рр.

Проведений аналіз засвідчує, що машинобудівні підприємства України функціонують в нестабільному фінансовому середовищі внаслідок воєнних подій на східних теренах нашої країни. Це підтверджує значна кількість збиткових підприємств, зниження індексу промисловості, обсягу реалізованої продукції та рентабельності, а також значний спад іноваційно активних підприємств.

Наявність негативних тенденцій розвитку машинобудування в Україні змушує вітчизняні підприємства приймати кардинальні зміни в кадровому забезпеченні, технічному переозброєнні, реконструкції та підвищенні ін-

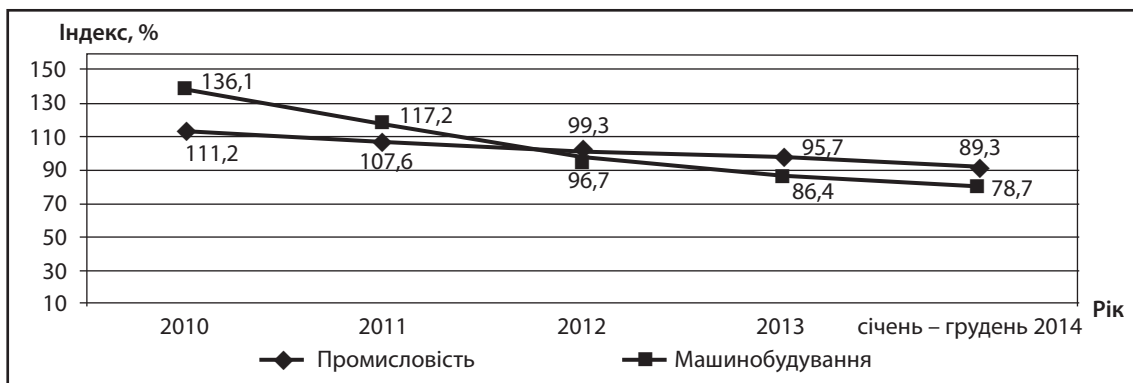

Рис. 2. Індекс промислової продукції України за 2010 – 2014 рр., % [3, 4]

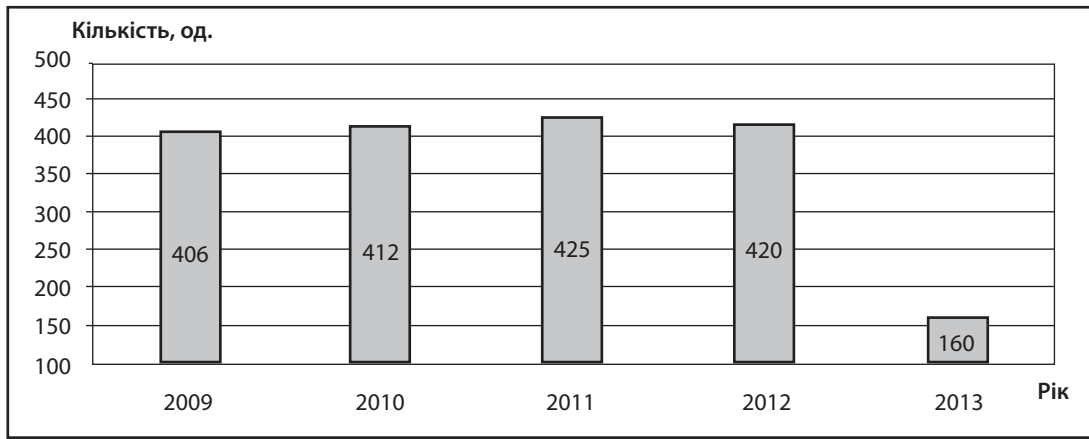

Рис. 3. Інноваційно активні машинобудівні підприємства України [11]

Таблиця 4

Комплексний підхід до аналізу основних тенденцій, проблем та перспектив розвитку машинобудування в Україні за 2009 – 2014 рр.

Тенденції розвитку за 2009 – 2014 рр.
2009 р. – посткризовий період – поступове підвищення показників фінансово-економічної діяльності даної галузі; 2010 – 2012 рр. – тенденції до зростання – підвищення рентабельності, обсягів реалізації, індексу промисловості продукції машинобудування та збільшення кількості інноваційно-активних підприємств
Сучасний стан машинобудування (2013 – 2014 рр.)
2013 – 2014 рр. – кризовий період для розвитку машинобудування – зниження обсягів реалізованої продукції (у 2011 р. становив 10,0%, а у 2014 р. – 7,9%), збільшилась частка збиткових підприємств до 34,8%, падіння рівня рентабельності у 2014 р. до 0,2% (у 2011 р. він становив 8,6%), зменшення індексу промислової продукції до 71,5%, зменшення кількості інноваційно-активних підприємств (у 2011 р. – 425, тоді як у 2013 р. – 160)
Проблеми розвитку машинобудування
Нестабільна загальна економічна та політична ситуація в країні; нестійкий фінансовий стан, висока частка збиткових підприємств, низька рентабельність їх діяльності; незначна частка (7,9%) машинобудівної продукції у структурі промисловості; основним джерелом фінансування інноваційного розвитку є власні кошти підприємств; невідповідність національної продукції вимогам світового ринку, а саме – низька якість, екологічні характеристики; висока ресурсо-, енерго- матеріаломісткість продукції машинобудування; низькі темпи розробки, освоєння і випуску нової продукції; низький рівень платоспроможного попиту на внутрішньому ринку; відтік висококваліфікованих кадрів з галузі через трудову міграцію
Перспективи розвитку машинобудування
Поліпшення структури ресурсного потенціалу машинобудівних підприємств, приведення її у відповідність до вимог часу; підвищення інноваційної активності та інвестиційної привабливості; розширення асортименту продукції машинобудування; необхідність державного стимулювання процесу технічного та технологічного оновлення виробничих фондів; підйом рівня механізації й автоматизації всіх стадій виробничого процесу; реконструкція ряду машинобудівних підприємств і закриття нерентабельних і збиткових підприємств

Джерело: складено автором за [2, 7 – 9, 14].

новаційної активності, що приведе до покращення якості та модернізації продукції та виведе її на новий рівень, що, у свою чергу, дозволить зайняти нові ніші на світовому ринку. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Бакута А. В. Сучасний стан машинобудівного комплексу України: проблеми та перспективи / А. Бакута // Економічний вісник ЗДІА. – 2012. – № 2. – С. 22 – 31.
 2. Василюшин Т. Аналіз сучасного стану машинобудівної промисловості України та визначення основних проблем її розвитку / Т. Василюшин // Галицький економічний вісник. – 2013. – № 4(43). – С. 10 – 20.
 3. Індекси промислової продукції за видами діяльності за січень – грудень 2014 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2014/pr/ipp_vd_m/ipp_vd_m_u/ipp_vdm1214_u.htm

4. Індекси промислової продукції за видами діяльності 2010 – 2013 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2012/pr/iopp/iopp_u/iopp_12_u.htm
 5. Король К. В. Економічний стан та проблеми розвитку галузі машинобудування в Україні / К. Король // Економічний вісник Донбасу. – 2014. – № 1(35). – С. 157 – 162.
 6. Обсяг реалізованої промислової продукції (товарів, послуг) за видами економічної діяльності у 2010 – 2013 роках [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2013/pr/orp_rik/orp_rik_u.htm
 7. Панченко В. П. Соціально-економічні проблеми розвитку машинобудівної галузі України / В. П. Панченко // Ефективна економіка. – 2012. – № 3 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1037>
 8. Побережний Р. О. Основні напрямки розвитку підприємств машинобудування / Р. О. Побережний // Вісник Національного технічного університету «ХПІ». – 2012. – № 13. – С. 90 – 100.

9. Промисловість України: тенденції, проблеми, перспективи : монографія / Н. В. Тарасова, Л. П. Клименко, В. М. Ємельянов та ін. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2011. – 320 с. – С. 222 – 241.

10. Рентабельність операційної діяльності великих та середніх підприємств за видами промислової діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2013/fin/rodp/rodp_ed/rodp_ed_u/rodp_ed_0313_u.htm

11. Статистичний збірник «Наукова та інноваційна діяльність в Україні» / За ред. І. В. Калачова. – К. : Державна служба статистики України, 2013. – 487 с.

12. Статистичний збірник «Промисловість України у 2007 – 2010 роках» / За ред. Л. М. Овденко. – К. : Державний комітет статистики України, 2011. – 307 с.

13. Фінансові результати підприємств до оподаткування за видами промислової діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2013/fin/fin_rez/fr_ed/fr_ed_u/fr_ed_0313_u.htm

14. Черномазюк А. Г. Сучасні тенденції розвитку вітчизняного машинобудування та його ресурсні детермінанти / А. Г. Черномазюк, В. В. Стадник // Вісник Запорізького національного університету. – 2010. – № 2 (6). – С. 91 – 99.

15. Чистий прибуток (збиток) великих та середніх підприємств за видами промислової діяльності [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2014/fin/chpr/chpr_pr/chpr_pr_u/chpr_pr_0114_u.htm

Науковий керівник – Штангрет А. М., доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри «Фінансово-економічної безпеки, обліку і аудиту» Української академії друкарства (Львів)

REFERENCES

Bakuta, A. V. "Suchasnyi stan mashynobudivnoho kompleksu Ukrainy: problemy ta perspektyvy" [The current state of engineering complex Ukraine: Problems and Prospects]. *Ekonomichnyi visnyk ZDIA*, no. 2 (2012): 22-31.

Chernomaziuk, A. H., and Stadnyk, V. V. "Suchasni tendentsii rozvytku vitchyznianoho mashynobuduvannya ta ioho resursni determinanty" [Modern trends in domestic engineering resource and its determinants]. *Visnyk Zaporizkoho natsionalnoho universytetu*, no. 2 (6) (2010): 91-99.

"Chystyi prybutok (zbytok) velykykh ta serednykh pidpriemstv za vydamy promyslovoi diialnosti" [Net income (loss) of large and medium-sized enterprises of industrial activity]. http://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2014/fin/chpr/chpr_pr/chpr_pr_u/chpr_pr_0114_u.htm

"Finansovi rezultaty pidpriemstv do opodatкування za vydamy promyslovoi diialnosti" [Financial results of enterprises before taxation of industrial activity]. http://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2013/fin/fin_rez/fr_ed/fr_ed_u/fr_ed_0313_u.htm

"Indeksy promyslovoi produktsii za vydamy diialnosti 2010-2013 rr." [Indices of industrial production by activity 2010-2013 biennium]. http://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2012/pr/iopp/iopp_u/iopp_12_u.htm

"Indeksy promyslovoi produktsii za vydamy diialnosti za sichen-hruden 2014 roku" [Indices of industrial production by activity for January-December 2014]. http://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2014/pr/ipp_vd_m/ipp_vd_m_u/ipp_vdm1214_u.htm

Korol, K. V. "Ekonomichnyi stan ta problemy rozvytku haluzi mashynobuduvannya v Ukraini" [The economic situation and problems of engineering in Ukraine]. *Ekonomichnyi visnyk Donbasu*, no. 1 (35) (2014): 157-162.

Naukova ta innovatsiina diialnist v Ukraini [Research and Innovation in Ukraine]. Kyiv: Derzhavna Sluzhba statystyky Ukrainy, 2013.

"Obsiah realizovanoi promyslovoi produktsii (tovariv, posluh) za vydamy ekonomichnoi diialnosti u 2010 – 2013 rokakh" [Volume of industrial products (goods and services) by economic activity in 2010 – 2013]. http://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2013/pr/orp_rik/orp_rik_u.htm

Poberezhnyi, R. O. "Osnovni napriamky rozvytku pidpriemstv mashynobuduvannya" [The main directions of development of mechanical engineering]. *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu «KhPI»*, no. 13 (2012): 90-10.

Promyslovist Ukrainy u 2007 – 2010 rokakh [Industry Ukraine in 2007 – 2010]. Kyiv: Derzhavnyi komitet statystyky Ukrainy, 2011.

Panchenko, V. P. "Sotsialno-ekonomichni problemy rozvytku mashynobudivnoi haluzi Ukrainy" [Socio-economic problems of machine-building industry of Ukraine]. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1037>

"Rentabelnist operatsiinoi diialnosti velykykh ta serednykh pidpriemstv za vydamy promyslovoi diialnosti" [Return on operating large and medium enterprises of industrial activity]. http://ukrstat.org/uk/operativ/operativ2013/fin/rodp/rodp_ed/rodp_ed_u/rodp_ed_0313_u.htm

Tarasova, N. V. et al. *Promyslovist Ukrainy: tendentsii, problemy, perspektyvy* [Ukraine Industry: Trends, Problems and Prospects]. Mykolaiv: Vyd-vo ChDU im. Petra Mohyly, 2011.

Vasylyshyn, T. "Analiz suchasnoho stanu mashynobudivnoi promyslovosti Ukrainy ta vyznachennia osnovnykh problem ii rozvytku" [Analysis of the current state of the engineering industry of Ukraine and identifies key problems of development]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk*, no. 4 (43) (2013): 10-20.